

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

การร่วมจัดบริการสาธารณะของผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี
Public Service Co-Providing of the Elderly in Ubon
Ratchathani Province

อรุณี สันธิติวานิชย์* และณรรจน์ วคินปิยมงคล

Arunee Santhitwanich* and Narut Wasinpiyamongkhon

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University

*E-mail: arunee.s@ubu.ac.th

Received: July 05, 2019

Revised: Jan 26, 2020

Accepted: Feb 22, 2020

บทคัดย่อ

การจัดบริการสาธารณะในช่วงที่สังคมเข้าสู่สังคมสูงวัยนับเป็นความท้าทายสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐที่มีงบประมาณและบุคลากรจำกัด ขณะเดียวกันก็พบว่าผู้สูงอายุมีบทบาททางสังคมค่อนข้างมากในปัจจุบัน การศึกษานี้จึงพิจารณาผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์สำคัญของภาครัฐที่สามารถมาร่วมจัดบริการสาธารณะให้กับภาครัฐได้ จึงต้องการสำรวจปัจจัยและการร่วมจัดบริการสาธารณะของผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี โดยสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริการสาธารณะของผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม ในพื้นที่ 5 อำเภอของจังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งสิ้น 92 คน และระดมข้อเสนอแนะผ่านการสนทนากลุ่มกับผู้สูงอายุและการสัมภาษณ์บุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการร่วมจัดบริการสาธารณะที่หลากหลาย ตามความสนใจของตนเองและกลุ่ม ความเป็นเมือง และการสนับสนุนของหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่ โดยผู้สูงอายุร่วมจัดบริการสาธารณะด้านศาสนาและ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

วัฒนธรรมมากที่สุด รองมาคือบริการด้านสังคมและสุขภาพ ด้านการเมืองการปกครอง
ด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงปลอดภัย ตามลำดับ

คำสำคัญ: การร่วมผลิต ผู้สูงอายุ การจัดบริการสาธารณะ

Abstract

Providing public services at the time of the country becoming an ageing society is a public administrative challenge for a government with limited funding and human resources. At the same time, the role of the senior citizens in a society has been more important in the present days. This study as a result considers the senior citizens as important strategic resources that can be used to co-produce public services with the state. The study surveys the public services and the condition of co-production of elderly citizens by collecting qualitative data regarding the participation of socially active seniors in public service provisions in five Ubon Ratchathani districts. The total number of research participants is 92 people. The data collection was done by using group discussions and in-depth interviews with the officials from related government agencies.

The study found that the seniors participated in various types of public service co-production depending on individual's or group's interests, the degree of urbanization of the cities, and the support from government agencies both within and outside the communities. The elders mostly participated in providing religious and cultural services. Other public services that the elders helped to provide included politics, economy, education, environment, and security respectively.

Keywords: Co-production, Elder, Public service provision

บทนำ

การเข้าสู่ภาวะสังคมสูงวัยของประเทศไทยกลายเป็นความท้าทายสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐ โดยใน พ.ศ. 2557 ประเทศไทยมีผู้สูงอายุมากถึง 9.9 ล้านคน (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2015) ซึ่งในจำนวนดังกล่าวผู้สูงอายุที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับลูกหลานมากถึงร้อยละ 27.5 ทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าวถูกมองว่าเป็น “ผู้รับ” ที่ต้องการได้รับการดูแลและสนับสนุนต่าง ๆ จากรัฐ (Supawan and Kanjanakitsakun, 2014) ซึ่งขัดกับสถานการณ์ของรัฐในปัจจุบันที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ เวลา และบุคลากร

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันรัฐได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาศักยภาพเพื่อทำประโยชน์ด้านต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมบทบาทในการทำคุณประโยชน์ให้กับสังคม ทำให้มีมุมมองต่อผู้สูงอายุกลายเป็น “ผู้ให้” หรือเป็นทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญทั้งในเชิงจำนวนที่มีมากและกระจายอยู่ในชุมชน และเชิงคุณภาพที่ประชากรช่วงวัยอื่นไม่มี นั่นคือ การสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ รวมถึงได้รับการเคารพจากสมาชิกในครอบครัวและชุมชน

กลุ่มผู้สูงอายุติดสังคมตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุขจึงกลายเป็นกลุ่มเป้าหมายของการส่งเสริมผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ซึ่งกลุ่มดังกล่าวมีการรวมกลุ่มกันผ่านกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ การทำกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ อยู่แล้ว โดยจังหวัดอุบลราชธานีมีจำนวนชมรมผู้สูงอายุสูงถึง 2,816 ชมรม (Office of Promotion and Protection of Children, Youth, Disabilities, the Elderly, and Vulnerable Groups, 2013) ดังนั้น หากภาครัฐสามารถดึงผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าวให้มาร่วมจัดบริการสาธารณะกับภาครัฐได้ก็จะนำไปสู่การพัฒนาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุและช่วยแก้ไขปัญหาค่าบริการสาธารณะของภาครัฐที่มีข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันด้วย

ทั้งนี้ จากการสำรวจแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการร่วมจัดบริการสาธารณะของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีปัจจัยสำคัญที่เมื่อมาร่วม

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

จัดบริการสาธารณะกับภาครัฐแล้วทำให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น อาทิ เวลาว่าง การได้รับการยอมรับนับถือจากสมาชิกในชุมชน การมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในการดูแลตนเอง และการมีเครือข่ายในระดับชุมชนและสังคม (Klaewthanong, 2008; Santhitiwanich, 2015; Dupuis et al., 2007) ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มทุนทางสังคมในชุมชนด้วย (Boonphadung, 2011)

นอกจากนี้ การจัดกลุ่มบริการสาธารณะในการศึกษาคั้งนี้ได้ปรับปรุงการจัดกลุ่มบริการสาธารณะจากข้อเสนอของ Khumsuwan (2016) Boyle and Harris (2009) และ Boramanand (2009) เป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสังคมและชุมชน ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง และด้านความมั่นคงปลอดภัย

การศึกษาคั้งนี้ต้องการสำรวจและวิเคราะห์บทบาทของผู้สูงอายุในการร่วมจัดบริการสาธารณะกับภาครัฐ ซึ่งอยู่บนฐานของแนวคิดเรื่องการร่วมกันผลิต (co-production) ซึ่งผู้สูงอายุในฐานะผู้ร่วมจัดบริการสาธารณะจะร่วมคิดและร่วมดำเนินการจัดบริการสาธารณะให้ประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาบริการสาธารณะในระยะยาว (Boyle and Harris, 2009; Needham, 2007; Meijer, 2011) อันนำไปสู่การสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถปรับแนวทางการจัดบริการสาธารณะให้ผู้สูงอายุสามารถมาร่วมจัดบริการสาธารณะ พร้อม ๆ กับการลดการพึ่งพิงประชากรวัยแรงงานได้ โดยเลือกศึกษาเฉพาะจังหวัดอุบลราชธานีเท่านั้น

วิธีการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้เลือกศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากมีจำนวนชมรมผู้สูงอายุมากที่สุดในพื้นที่ให้บริการของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จากนั้นจึงเลือกอำเภอที่มีลักษณะความเป็นเมือง กึ่งเมืองกึ่งชนบท และชนบท ซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ (Santhitiwanich, 2015) รวม 5 อำเภอ เพื่อให้เห็นความแตกต่างตามบริบทและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม โดย

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

เกณฑ์ในการเลือกอำเภอนั้นพิจารณาจาก (1) จำนวนชมรมผู้สูงอายุที่ผ่านเกณฑ์ประเมินชมรมคุณภาพระดับดีเด่น ตั้งแต่ พ.ศ. 2550-2558 อันสะท้อนความตื่นตัวของผู้สูงอายุติดสังคมในพื้นที่ดังกล่าว และ (2) คะแนน Long Term Care (LTC) เฉลี่ยรายอำเภอในปีงบประมาณ 2560 เพื่อให้ได้อำเภอที่มีการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การศึกษาจึงได้พื้นที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภอวารินชำราบ อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอเขมราฐ และอำเภอน้ำยืน (โปรดพิจารณา Table 1)

Table 1 Research design

Context	District	Number of Evaluated Elderly Club	Average Score LTC
Urban	Mueang Ubon Ratchathani	18	63.34
Semi-rural	Warin Chamrap	5	69.63
	Phibun Mangsahan	2	84.70
Rural	Khemarat	7	80.15
	Nam Yuen	4	79.00

Source: Ubon Ratchathani Provincial Health Office

จากนั้นจึงเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบตามวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานเชิงคุณภาพด้วยแบบสอบถามเชิงคุณภาพที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีแล้ว ซึ่งแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยสนับสนุนด้านรายได้และครอบครัว ประสบการณ์การร่วมจัดบริการสาธารณะ แรงจูงใจและเป้าหมายในการร่วมจัดบริการสาธารณะ แล้วจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ (1) เป็นผู้สูงอายุที่ยังทำ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

กิจกรรมส่วนรวมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ในปัจจุบัน (2) เป็นสมาชิกชมรมที่มีกิจกรรมต่อเนื่องผ่านบัญชีผลการประเมินคุณภาพชมรมผู้สูงอายุของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี (3) สามารถติดต่อและสื่อสารได้ และ (4) มีบทบาทหรือเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนกิจกรรมของชมรม เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้ร่วมให้บริการสาธารณะมากที่สุด นอกจากนี้ ยังรวมผู้สูงอายุที่ได้รับคำแนะนำจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วย (Snowball) โดยมีผู้สูงอายุเข้าร่วมทั้งสิ้น 92 คน และเพื่อให้ทราบข้อเสนอแนะในการส่งเสริมศักยภาพพร้อมตรวจสอบข้อมูลจึงเลือกแกนนำผู้สูงอายุมาสนทนากลุ่ม (Focus group) อำเภอละหนึ่งครั้ง

นอกจากนี้ เพื่อได้ข้อมูลที่รอบด้าน จึงสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมผู้สูงอายุทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และตัวแทนสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี รวม 20 คน

โดยการวิเคราะห์ได้นำข้อมูลจากการสำรวจมาจำแนกและหาความถี่เกี่ยวกับบริการสาธารณะที่ผู้สูงอายุเข้าไปมีบทบาท ซึ่งผู้สูงอายุหนึ่งคนสามารถมีบทบาทได้หลายด้าน จากนั้นจึงวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลรายพื้นที่เพื่อตรวจสอบตัวแปรความเป็นเมืองและชนบท และเทียบเคียงกับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เพื่ออธิบายข้อค้นพบต่อไป

บทบาทของผู้สูงอายุในการจัดบริการสาธารณะ

จากการสำรวจบทบาทของผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายพบว่า บริการสาธารณะด้านศาสนาและวัฒนธรรมเป็นภารกิจที่ผู้สูงอายุเข้าไปมีบทบาทมากที่สุดถึงร้อยละ 63 โดยกิจกรรมที่เข้าร่วม อาทิ การรวมการวัด ทำความสะอาดศาสนสถาน ทำอาหารในงานบุญ สร้างและบูรณะสิ่งก่อสร้าง นำพิธีกรรมทางศาสนา ระดมทุนหรือเงินบริจาค ส่งเสริมให้บุตรหลานเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาช่วงปิด

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

ภาคเรียน รับ-ส่งพระสงฆ์บิณฑบาต ส่งเสริมภูมิปัญญาการทำอาหารอีสาน รวมถึง
การร่ววย้อนยุคเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังพบว่าการมีส่วนร่วมด้านศาสนาและวัฒนธรรมของผู้สูงอายุไม่มีความแตกต่างกันแม้จะมีบริบทในพื้นที่ที่แตกต่างกัน กิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรมมักถูกกำหนดเป็นกิจกรรมสำคัญในปฏิทินของชมรมผู้สูงอายุเกือบทุกชมรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อในพื้นที่ที่ว่า การจะได้บุญสูงสุดนั้นต้องทำผ่านกิจกรรมทางศาสนา โดยผู้สูงอายุหลายคนอธิบายว่าการทำบุญในช่วงวัยชราเหมือนการเก็บสะสมบุญสำหรับชาติภพหน้า วัตถุประสงค์เป็นศูนย์กลางของผู้สูงอายุในพื้นที่ ตัวแทนภาครัฐจึงมักนัดประชุมหรือพูดคุยกับผู้สูงอายุที่วัด (Simpan, 29 June 2018; Wantana, 5 June 2018)

ผู้สูงอายุถือเป็นผู้มีความรู้และความผูกพันกับเรื่องทางศาสนาและวัฒนธรรมมากกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงมีความชอบธรรมมากกว่าคนกลุ่มอื่นในการมีบทบาทนำในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของภาครัฐทุกระดับที่คาดหวังให้ผู้สูงอายุทำหน้าที่ดังกล่าวสะท้อนจากนโยบายที่กำหนดให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุทุกแห่งต้องมีกิจกรรมถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในผลงานและมองเห็นคุณค่าของตนเองจากการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนและท้องถิ่น (Office of Promotion and Protection of Children, Youth, Disabilities, the Elderly, and Vulnerable Groups, 2013; Jesadapanich, 23 May 2018)

บริการด้านสังคมและสุขภาพ เป็นบริการสาธารณะที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมมากเป็นอันดับที่สองเท่ากัน คือร้อยละ 43 ของผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด โดยการเข้าร่วมให้บริการด้านสังคมนั้นเกี่ยวข้องกับงานพิธีกรรมต่าง ๆ ในชุมชน งานส่งเสริมความสัมพันธ์ในสังคม งานพัฒนาชุมชนผ่านการเป็นอาสาสมัครต่าง ๆ การดูแลผู้ด้อยโอกาส การช่วยเหลือผู้ประสพภัย การดูแลเยาวชนในชุมชน การเป็นตัวแทนประสานงานระหว่างสมาชิกชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเมื่อพิจารณาใน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

พื้นที่เขตเมืองพบว่า กิจกรรมทางสังคมที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมจัดบริการส่วนใหญ่มักเป็นกิจกรรมของจังหวัด การศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนระหว่างกันผ่านการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ การถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน (Luck-rat, 4 July 2018; Malai, 4 July 2018) ในขณะที่การเข้าร่วมการจัดบริการสาธารณะด้านสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบทและชนบท มักเป็นกิจกรรมที่หน่วยงานระดับท้องถิ่นจัดขึ้น หรือกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ มีเพียงพื้นที่อำเภอเขมราฐเท่านั้นที่ผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมด้านสังคม ระดับจังหวัดและระดับประเทศด้วย เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการระดับภูมิภาคและระดับประเทศร่วมด้วย (Khemmarat Focus Group, 29 April 2018)

ในมุมมองของบุคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องมองว่าผู้สูงอายุที่ทำกิจกรรมด้านสังคมนั้นเกิดขึ้นตามความสนใจของผู้สูงอายุเอง โดยมีแรงจูงใจจากการอยากเข้าสังคม การได้สังสรรค์ พุดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน ทำแล้วได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชน ทำให้มีสุขภาพจิตดีและรู้สึกมีคุณค่า (Wantana, 5 June 2018; Kamhuo, 5 June 2018; Somsaart, 24 April 2018; Wiyapan, 3 May 2018; KhunaKhun, 3 May 2018)

ขณะที่ด้านสุขภาพ พบว่า ร้อยละ 67.5 ของผู้สูงอายุที่มีบทบาทด้านสุขภาพทั้งหมดเท่านั้น ที่มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะด้านสุขภาพ ผ่านการจัดการออกกำลังกายร่วมกัน การเยี่ยมป่วยสมาชิกในชุมชนหรือสมาชิกชมรม การร่วมจัดกีฬาผู้สูงอายุที่จัดโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเป็นจิตอาสาในสถานพยาบาล การดูแลสุขภาพสมาชิกในชุมชน และการเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพในฐานะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) การจัดประกวดการออกกำลังกาย หรือการประยุกต์ทำออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ โดยเป้าหมายหลักของผู้สูงอายุกลุ่มที่มีบทบาทในการร่วมจัดบริการด้านสุขภาพนี้ต้องการมีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง และได้พบปะกับเพื่อนผู้สูงอายุ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

เมื่อพิจารณาในมิติของพื้นที่ พบว่า การร่วมจัดบริการด้านสุขภาพระหว่างพื้นที่ในเมือง กึ่งเมืองกึ่งชนบท ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ การเข้าร่วมและการจัดกิจกรรมมีความสม่ำเสมอ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่แตกต่างกัน กิจกรรมมีลักษณะคล้ายกัน มีเพียงผู้สูงอายุจากอำเภอเขมราฐเท่านั้นที่สามารถจัดบริการด้านสุขภาพในชุมชนจนได้รับการยอมรับในระดับจังหวัดและประเทศ โดยสามารถชนะการแข่งขันการออกกำลังกายในระดับประเทศ ใน พ.ศ. 2554, 2555 และ 2557 (Santhitivanich et al., 2017) ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับการยอมรับในระดับจังหวัดโดยสามารถนำการออกกำลังกายมาเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีได้ ซึ่งทั้งหมดนี้ได้รับการส่งเสริมจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัดด้วย

บริการสาธารณะที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมจัดบริการเป็นลำดับสาม คือ ด้านการเมืองการปกครอง โดยเข้าร่วมร้อยละ 28 ของผู้สูงอายุทุกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยมีบทบาทหลากหลาย ได้แก่ การเป็นตัวแทนสมาชิกในชุมชนในการเรียกร้องทางการเมือง กรรมการหมู่บ้าน กรรมการชุมชน กรรมการต่าง ๆ ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมายให้กับสมาชิกชุมชน ผู้นำเชิงสัญลักษณ์

อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุที่มีบทบาทในการร่วมจัดบริการด้านการเมืองการปกครองนี้ส่วนใหญ่เป็นอดีตข้าราชการประจำหรือข้าราชการการเมือง หรือผู้ใหญ่บ้านที่เคยทำงานร่วมกับระบบราชการ และทราบกฎระเบียบต่าง ๆ ของราชการ (Phopan, 24 June 2018; Simpan, 29 June 2018)

ด้านเศรษฐกิจ เป็นบริการสาธารณะที่ผู้สูงอายุมีบทบาทในการร่วมจัดเป็นลำดับที่สี่ โดยมีผู้สูงอายุร้อยละ 25 ของกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วม ผ่านการรวมกลุ่มทำสินค้าชุมชน ผู้บริหารสหกรณ์ชุมชน คณะกรรมการกองทุนต่าง ๆ วิทยากรอบรมฝึกอาชีพหรืองานฝีมือให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือที่บ้านตนเอง การทำเครื่องอุปโภคบริโภคใช้ในชุมชน ซึ่งทั้งห้าพื้นที่ไม่มีลักษณะแตกต่างกัน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุกลุ่มที่มีส่วนร่วมจัดบริการด้านเศรษฐกิจนี้มีภูมิหลังเป็นเกษตรกร แรงงาน หรือบุคคลทั่วไปที่อาจไม่มีรายได้ในรูปแบบบำนาญหรือบางคนต้องการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน จึงเกิดการรวมกลุ่มอาชีพขึ้นเพื่อให้คนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้ ประกอบกับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกพื้นที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ หรือการจัดฝึกอบรมอาชีพ ซึ่งหลังจากอบรมแล้วก็นำผู้สูงอายุจะมีบทบาทในการผลักดันกลุ่มให้ดำเนินกิจกรรมให้ต่อเนื่องต่อไป

ลำดับที่ห้าที่ผู้สูงอายุมีบทบาทในการร่วมจัดบริการสาธารณะคือ ด้านการศึกษา โดยมีผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมถึงร้อยละ 24 ของทั้งหมด ประกอบด้วย การเป็นกรรมการโรงเรียน การเป็นกรรมการประเมินสถานศึกษา วิทยากรสอนเด็กเล็กในด้านภูมิปัญญาและประเพณีชุมชน และวิทยากรในโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งกิจกรรมด้านการศึกษาช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้สูงอายุกับเด็กเล็กด้วย (Phibun Mangsahan Focus Group, 19 May 2018; Tongreung, 4 May 2018)

ในมุมมองของบุคลากรภาครัฐ พบว่า ทักษะสำคัญของผู้สูงอายุคือการอบรมสั่งสอน การถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ ดังนั้น สถานศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมักเชิญผู้สูงอายุมาเป็นวิทยากรหรือครูพิเศษสอนในโอกาสต่างๆ เป็นครั้งคราว ซึ่งการเข้าร่วมบริการสาธารณะด้านการศึกษายังขาดความสม่ำเสมอ จึงควรส่งเสริมหรือเพิ่มโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดความรู้หรือประสบการณ์ให้กับเยาวชนหรือสมาชิกในชุมชนเพิ่มขึ้น

บริการสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมเป็นบริการสาธารณะลำดับที่หกที่ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างเข้าไปมีส่วนร่วมจัดบริการ ร้อยละ 17 ประกอบด้วยกิจกรรมการทำความสะอาดชุมชน การจัดการขยะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขุดลอกคูคลอง การปลูกต้นไม้เพิ่มพื้นที่ป่า การร่วมกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเป็นอาสาสมัครพัฒนาชุมชน ซึ่งการร่วมจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมนี้โดยมากขึ้นอยู่กับ การขอความร่วมมือหรือการเชิญชวนจากหน่วยงานภาครัฐ

สุดท้าย ผู้สูงอายุร้อยละ 12 ของกลุ่มตัวอย่าง มีบทบาทในการจัดบริการ
สาธารณะด้านความมั่นคงปลอดภัยเป็นลำดับสุดท้าย ประกอบด้วย อาสาสมัคร
ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อาสาสมัครกระทรวงยุติธรรม การเป็น “ผู้ใหญ่” โกล่เกลี่ย
ข้อขัดแย้งภายในชุมชน และการเป็นอาสาสมัครดูแลความปลอดภัยให้กับชุมชน
ในช่วงเทศกาลสำคัญ ซึ่งพบมากในพื้นที่อำเภอพิบูลมังสาหารเท่านั้น

ปัจจัยที่ทำให้การร่วมจัดบริการสาธารณะต่างกัน

จากผลการร่วมจัดบริการสาธารณะของผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างกัน
ผู้เขียนจึงวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการร่วมจัดบริการสาธารณะของผู้สูงอายุ โดย
พบปัจจัยหลัก 3 ข้อ ดังนี้

1. องค์ประกอบของกลุ่มผู้สูงอายุที่มาาร่วมจัดบริการสาธารณะ เป็น
ปัจจัยสำคัญที่กำหนดบทบาทของผู้สูงอายุว่าสามารถเป็นผู้นำในการจัดบริการ
สาธารณะ เป็นผู้เข้าร่วมหรือผู้สนับสนุนการจัดบริการสาธารณะ หรือเป็นเพียงผู้รับ
ประโยชน์จากบริการสาธารณะ การศึกษาพบว่า หากองค์ประกอบของกลุ่ม
ผู้สูงอายุที่มาาร่วมจัดบริการสาธารณะมีผู้สูงอายุที่เป็นอดีตข้าราชการเป็นแกนนำ
กลุ่ม จะช่วยให้ผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าวมีบทบาทในการเป็น “ผู้ให้” หรือผู้ร่วม
จัดบริการสาธารณะมากกว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่มีแต่เกษตรกรหรือกลุ่มแรงงาน

กลุ่มอดีตข้าราชการที่พบในการศึกษาครั้งนี้มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับ
อนุปริญญา ทำให้มีทักษะและความสามารถด้านต่าง ๆ และคุณสมบัติสำคัญคือ มี
เวลาว่างหลังจากการเกษียณอายุ และมีเงินบำนาญ ทำให้ไม่ต้องทำงานหลัง
เกษียณจึงมีเวลาว่างไปทำกิจกรรมอื่นที่ตนสนใจ อีกทั้งกลุ่มอดีตข้าราชการมีองค์
ความรู้ และทักษะในการทำงานกับภาครัฐ (Kongchiwin, 2 July 2018; Phopan,
24 June 2018)

โดยแต่ละพื้นที่มีองค์ประกอบของผู้สูงอายุที่เป็นอดีตข้าราชการแตกต่าง
กัน ในพื้นที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภอวารินชำราบ พบว่ามีอดีตข้าราชการ
เป็นสมาชิกกลุ่มมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกับภาครัฐใน

บทบาทเป็นผู้ริเริ่ม ผู้นำ หรือผู้ส่งเสริมการจัดบริการสาธารณสุขที่หลากหลายทั้งระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ในขณะที่พื้นที่อำเภอเขมราฐ แม้สมาชิกผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเกษตรกรและรับจ้าง แต่ด้วยผู้น่ากลุ่มเป็นอดีตข้าราชการครู จึงสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ในลักษณะร่วมจัดบริการสาธารณสุขได้ เช่นเดียวกับพื้นที่อำเภอพิบูลมังสาหารที่แกนนำผู้สูงอายุเป็นอดีตข้าราชการ และเป็นสมาชิกสภาเทศบาลจึงสามารถสนับสนุนกลุ่มให้สามารถมีบทบาทในการร่วมจัดบริการสาธารณสุขได้

อนึ่งมีเพียงผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอน้ำยืนเท่านั้นที่แม้จะมีอดีตข้าราชการเป็นสมาชิก แต่ด้วยเงื่อนไขภายในพื้นที่และความสนใจส่วนตัวของผู้สูงอายุจึงทำให้กลุ่มผู้สูงอายุมีบทบาทค่อนข้างน้อยในบริการสาธารณสุขที่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะทาง

อย่างไรก็ตาม หากกลุ่มผู้สูงอายุประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกรและผู้ใช้แรงงานมากจะช่วยให้เกิดการร่วมจัดบริการสาธารณสุขในลักษณะการใช้แรงงาน (Phopan, 24 June 2018) เช่น การทำความสะอาดในชุมชน การร่วมจัดการขยะ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การเยี่ยมผู้ป่วยสมาชิกในชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นจุดเด่นของกลุ่มดังกล่าว

2. ความเป็นเมือง เป็นปัจจัยที่มีส่วนกำหนดว่าผู้สูงอายุกลุ่มใดที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมจัดบริการสาธารณสุข โดยพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองมากก็จะพบผู้สูงอายุที่จบการศึกษาระดับที่สูงกว่า มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ชนบท ซึ่งส่งผลต่อเนื่องต่อลักษณะบริการสาธารณสุขที่ผู้สูงอายุเข้าร่วม โดยผลจากการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้สูงอายุในเขตชนบทสนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมมากเป็นอันดับหนึ่ง และต้องการเข้าร่วมกิจกรรมด้านเศรษฐกิจมากกว่าพื้นที่อื่น และสามารถรวมตัวกันได้ง่าย ในขณะที่ผู้สูงอายุในเขตเมืองจะมีกิจกรรมสาธารณสุขให้เลือกเข้าร่วมมากกว่า แต่การรวมตัวกันทำได้ยากกว่าพื้นที่ชนบท (Khodsupho, 4 July 2018; Malai, 4 July 2018; Ratanapitak, 5 October 2018)

ส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย โดยเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุพื้นที่เมือง ระบุว่า “ความเป็นเมืองของชุมชนทำให้รถ

เยอะ ขับรถไม่เป็น ข้ามถนนใหญ่อันตราย เวลาจัดกิจกรรมต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้สูงอายุเป็นหลัก” (KhunaKhun, 3 May 2018) ในขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ชนบท ระบุว่า

“สภาพถนนเป็นดินแดง แต่ละครัวเรือนอยู่ห่างไกลกัน เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นสวนยาง ทำให้ผู้ที่ออกมาทำกิจกรรมนอกบ้านเป็นผู้ชายที่ขับรถได้ หรือไม่มีลูกหลานขับรถยนต์มาส่ง” (Simpan, 29 June 2018) หรือ หากผู้สูงอายุมีเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ก็อาจขอรับการสนับสนุนรถรับ-ส่งจากราชการได้ (Somsaart, 23 May 2018)

ทั้งนี้ มีเพียงบริการด้านศาสนาและวัฒนธรรมเท่านั้นที่สามารถรวมตัวกันได้ง่ายไม่ว่าจะเป็นพื้นที่เมือง กึ่งเมืองกึ่งชนบท หรือชนบท

3. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยเสริมที่มีส่วนสำคัญต่อการร่วมจัดบริการสาธารณะของผู้สูงอายุโดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท และพื้นที่ชนบท ผลจากการสนทนากลุ่ม พบว่า การสนับสนุนที่ผู้สูงอายุทุกพื้นที่ต้องการมากที่สุด คือ การให้เงินงบประมาณสนับสนุนกิจกรรม เนื่องจากการทำงานสาธารณะต้องมีค่าใช้จ่ายต่างๆ อาทิ ค่าประสานงาน ค่าเดินทาง ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่ารับรองผู้มาดูงาน เป็นต้น ซึ่งการให้งบประมาณสนับสนุนดังกล่าวควรให้ในลักษณะเงินอุดหนุน เนื่องจากผู้สูงอายุเห็นว่าการเบิกจ่ายตามระเบียบราชการเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุทุกกลุ่มรู้สึกเป็นภาระ ในขณะที่หน่วยงานภาครัฐเองก็ต้องทำตามระเบียบ (Sornsiln, 6 July 2018; Wantana, 5 June 2018; Sirikamonsathian, 30 May 2018)

นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังต้องการการสนับสนุนอื่นๆ ได้แก่ การสนับสนุนการสร้างกระบวนการ การช่วยเหลือด้านบุคลากร การสนับสนุนด้านความรู้ มีเพียงพื้นที่ชนบทเท่านั้นที่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเรื่องการอบรมเพื่อสร้างอาชีพ และการหาตลาดสินค้า

อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของภาครัฐ แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมผู้สูงอายุต่างสนับสนุนภายใต้ภารกิจของตนเอง ทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในเขต

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

เมืองมีโอกาสเข้าร่วมจัดบริการสาธารณะมากกว่าพื้นที่อื่น เนื่องจากอยู่ใกล้กับหน่วยงานที่หลากหลายมากกว่าพื้นที่อื่น ในขณะที่พื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท และชนบทต้องอิงกับหน่วยงานที่ตั้งสำนักงานอยู่ในพื้นที่มากกว่า ทำให้เกิดข้อจำกัดในการได้รับการสนับสนุน เช่น ผู้สูงอายุในเขตเมืองสามารถได้รับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องการขอขบประมาณจากกองทุนได้ง่ายและสะดวกกว่าผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท เป็นต้น

ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลเป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท และพื้นที่ชนบทในการส่งเสริมการร่วมจัดบริการสาธารณะของผู้สูงอายุ โดยสนับสนุนสถานที่ในการทำกิจกรรม สนับสนุนบุคลากรในการให้ความรู้ การสร้างแกนนำผู้สูงอายุ และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมบางประเภท ซึ่งเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งเห็นตรงกันว่า การส่งเสริมผู้สูงอายุจะช่วยให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาในพื้นที่ (Jesadapanich, 23 May 2018; Somsiln, 6 July 2018; Khodsupho, 4 July 2018)

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่รัฐยังยอมรับว่า การได้ร่วมงานกับผู้สูงอายุทำให้ตนเองได้เรียนรู้การทำงานจากผู้สูงอายุด้วย และเกิดความไว้วางใจกัน เวลาขอความร่วมมือจึงได้รับการตอบรับที่ดี (Somsaart, 23 May 2018)

ปัจจุบันมีการส่งเสริมให้ทุกพื้นที่มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) เพื่อเป็นการบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ในการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) (Ratanapitak, 5 October 2018)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีบทบาทในเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมมากที่สุด เพราะค่านิยมของตนเองและชุมชน ประกอบกับได้รับการส่งเสริมและ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

คาดหวังจากหน่วยงานภาครัฐในเกือบทุกระดับที่สถาปนาให้เรื่องศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมเป็นความเชื่อชาญของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีบทบาทมากในการทำนุบำรุงศาสนาและวัฒนธรรม รองมาคือเรื่องสุขภาพและชุมชน ซึ่งการจัดบริการสองด้านนี้ถือเป็นเรื่องใกล้ตัวของผู้สูงอายุเอง เนื่องจากผู้สูงอายุต้องการสุขภาพกายที่แข็งแรง ห่างไกลจากโรคสมองเสื่อมและต้องการเพื่อนคุยในยามเหงา ประกอบกับความต้องการได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในชุมชนทำให้กิจกรรมที่ดำเนินการมักเกิดขึ้นในชุมชน

ขณะที่บริการสาธารณะด้านอื่น ๆ ต้องใช้ความรู้และมีมาตรฐานเฉพาะ จึงมีเพียงผู้สูงอายุบางกลุ่มเท่านั้นที่มีส่วนในการจัดบริการสาธารณะเช่น ด้านการเมืองการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

นอกจากนี้ การศึกษายังพบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมาร่วมจัดบริการสาธารณะของผู้สูงอายุ คือ องค์ประกอบของกลุ่มผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องมีอดีตข้าราชการเป็นแกนนำกลุ่มขับเคลื่อนกิจกรรม เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีบ้านอยู่จึงไม่จำเป็นต้องประกอบอาชีพ เพราะมีรายได้ประจำที่เพียงพอจึงมีเวลาว่างและมีเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐและกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Klaewthanong (2008) และ Santhitivanich (2015)

อย่างไรก็ตาม เหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุกลุ่มอดีตข้าราชการมีบทบาทมากในการร่วมจัดบริการสาธารณะนั้นเป็นเพราะกิจกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่ริเริ่มโดยหน่วยงานภาครัฐ และในความเข้าใจของผู้สูงอายุนั้นภาครัฐเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญที่สามารถของงบประมาณมาดำเนินกิจกรรมทางสังคมได้ ทำให้อดีตข้าราชการที่มีความรู้และทักษะในการเขียนโครงการของรัฐ การเบิกจ่ายเงินงบประมาณมีบทบาทสำคัญในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุกลุ่มที่ไม่ใช่อดีตข้าราชการมักปฏิเสธการเรียนรู้ภาวะเปียบเนื่องจากรู้สึกว่เสียเวลาและวุ่นวาย จึงมีบทบาทในส่วนของการร่วมคิดและร่วมดำเนินการมากกว่าการเป็นผู้นำกลุ่มหรือแกนนำในการเสนอขอโครงการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

การจัดบริการสาธารณะที่ต้องดำเนินการภายใต้กฎระเบียบของระบบราชการไทยนี้เองที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการแสดงบทบาทผู้ร่วมจัดบริการสาธารณะในระยะยาวของผู้สูงอายุ แม้แต่ผู้สูงอายุที่เป็นอดีตข้าราชการที่รับผิดชอบเรื่องการเงินการบัญชีเองก็ยอมรับในการสนทนากลุ่มว่า “พอเกษียณแล้วก็พอแล้ว”

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมจัดบริการสาธารณะในบทบาทผู้ร่วมลงแรงแต่ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บริการสาธารณะนั้นประสบความสำเร็จสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และได้รับการดูแลในระยะยาว เนื่องจากเมื่อลงแรงแล้วจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (ownership) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการสาธารณะด้านศาสนาและวัฒนธรรม และด้านสังคม

ผลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มทุกพื้นที่ เห็นตรงกันว่า หากภาครัฐต้องการให้ผู้สูงอายุมาร่วมจัดบริการสาธารณะอย่างจริงจังจะต้องลดความเป็นทางการของการสื่อสารและสร้างความยืดหยุ่นเรื่องการเบิกจ่ายมากขึ้น ประกอบกับเพิ่มบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดผู้สูงอายุเป็นหน่วยหลักที่มีงบประมาณหรือทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมของผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้และพัฒนาบริการสาธารณะในระยะยาว (Boyle and Harris, 2009; Needham, 2007; Meijer, 2011)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ทั้งนี้ ความเห็นในผลการวิจัยนี้เป็นของผู้วิจัย ผู้ให้ทุนไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

References

- Boonphadung, S. 2011. **Research report on Local Elderly Development Based on the Principle of Sufficiency Economy by School (Phase 1)**. Suan Sunandha Rajabhat University. (In Thai)
- Boramanand, N. 2009. **Principle of Administrative Law in Public Services**. (4th ed.). Bangkok: Winyuchon. (In Thai)
- Boyle, David and Michael Harris. 2009. **The Challenge of Co-production**. UK: New Economic Foundation.
- Dupuis, Kate., Shanna Kousaie, Walter Wittich, and Pat Spadafora. 2007. **Aging Research Across Disciplines: A student-mentor Partnership using the United Nation Principles for older person**. **Educational Gerontology** 33: 273-292.
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. 2015. **Situation of the Thai Elderly 2014**. Bangkok: Amarin Printing & Publishing. (In Thai)
- Jesadapanich, L., Mayor, Khemarat Subdistrict Municipality. 2018, 23 May. **Interview**. (In Thai)
- Kamhuo, W. , Elderly School Lecturer, Phibun Mangsahan Town Municipality. 2018, 5 June. **Interview**. (In Thai)
- Khemmarat Focus Group**, 29 April 2018, Khemmarat Hospital. (In Thai)
- Khodsupho, S. , Registered Nurse, Ubon Ratchathani City Municipality. 2018, 4 July. **Interview**. (In Thai)

- Khumsuwan, K. 2016. Understanding Provincial Elderly Think Tank Club, In Empowering Provincial Elderly Think Tank Club Conference, 14 March 2016. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [http://www.dop.go.th/upload/download/download_th_20161904141343_3.pdf] (In Thai)
- KhunaKhun, T., Community Development Officer, Saensuk Subdistrict Municipality. 2018, 3 May. **Interview**. (In Thai)
- Klaewthanong, P. 2008. Self Esteem of Elderly: a case study of elderly club of Chaopraya Apapooed Hospital. **Journal of gerontology and geriatric medicine** 9 (3): 45-56. (In Thai)
- Kongchiwin, S., Chairman, Thailand Senior Association Under Royal Patronage of Her Majesty Queen in Ubon Ratchathani. 2018, 2 July. **Interview**. (In Thai)
- Luck-rat, T., Public Health Technical Officer, Ubon Ratchathani City Municipality. 2018, 4 July. **Interview**. (In Thai)
- Malai, S., Registered Nurse, Ubon Ratchathani City Municipality. 2018, 4 July. **Interview**. (In Thai)
- Meijer, Albert J. 2011. “Networked Coproduction of Public Services in Virtual Communities: From a government-centric to a community approach to public service support.” **Public Administration Review**: 598-607.
- Needham, Catherine. 2007. “Realising the Potential of Co-production: Negotiating improvements in public services.” **Social Policy & Society**: 221-231.

- Office of Promotion and Protection of Children, Youth, Disabilities, the Elderly, and Vulnerable Groups. 2013. **Handbook of Quality Life Development and Elderly Occupation Promotion Center**. Bangkok: Theppenwanich. (In Thai)
- Phibun Mangsahan Focus Group**, 19 May 2018, Phibun Mangsahan Town Municipality. (In Thai)
- Phopan, S. , Public Health Technical Officer, Ubon Ratchathani Provincial Health Office. 2018, 27 June. **Interview**. (In Thai)
- Ratanapitak, A. , Director of Division of Older Persons Promotion, Department of Older Persons. 2018, 5 October. **Interview**. (In Thai)
- Santhitiwanich, A. 2015. Empowering Citizens Co-Production in Local Public Service: The case of waste management of Namyuen Municipality, Ubon Ratchathani. **Veridian E- Journal Silpakorn University** 8 (1): 668-677. (In Thai)
- Santhitiwanich, A. , Wasinpiyamongkhon, N. , Wongngamdee, P. , Kumdeekerd, R., Pongkeaw, O. and Rerkboonmee, A. 2560. **Knowledge and Life Stories of Local Scholars in Ubon Ratchathani: Economic, Social and Cultural Aspects**. Ubon Ratchathani: Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University. (In Thai)
- Simpan, P. , Chief of Administrative Office, Bu Pueai Subdistrict Administrative Organization. 2018, 29 June. **Interview**. (In Thai)
- Sirikamonsathian, C. , Social Development Senior Specialist, Ubon Ratchathani Provincial Social Development and Human Security Office. 2018, 30 May. **Interview**. (In Thai)

- Somsaart, K., Registered Nurse, Khemmarat Hospital. 2018, 23 May. **Interview.** (In Thai)
- Somsaart, Ka., Community Development Officer, Tambon Tha Lat Administration Organization. 2018, 24 April. **Interview.** (In Thai)
- Sornsiln, W., Vice Chairman, Kor Sor Nor Ubon Ratchathani Elderly Club, 2018, 6 July. **Interview.** (In Thai)
- Supawan, S. and Kanjanakitsakun, C. 2014. The Social Construction of the Elderly Representations. **Journal of Social Sciences Naresuan University** 10 (1): 93-136. (In Thai)
- Tongreung, N., Deputy Chief Administrator, Kham Nam Saep Subdistrict Municipality. 2018, 4 May. **Interview.** (In Thai)
- Wantana, N., Community Development Officer, Phibun Mangsahan Town Municipality. 2018, 5 June. **Interview.** (In Thai)
- Wiyapan, P., Chief of Governing Subdivision, Saen Suk Subdistrict Municipality. 2018, 3 May. **Interview.** (In Thai)